

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

IV. ÚS 344/08-11

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 30. októbra 2008 predbežne prerokoval sťažnosť T. J., H., zastúpeného advokátom JUDr. V. P., H., ktorou namieta porušenie svojich základných práv podľa čl. 20, čl. 46 ods. 1 a 3 a čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky, ako aj práv podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd a čl. 1 Dodatkového protokolu k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd rozsudkom Krajského súdu v Prešove sp. zn. 8 Co 102/2007 z 5. decembra 2007 v spojení s rozsudkom Okresného súdu Humenné sp. zn. 5 C 97/2006 z 29. marca 2007, a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť T. J. o d m i e t a .

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 14. februára 2008 doručená sťažnosť T. J., H. (ďalej len „sťažovateľ“), zastúpeného advokátom JUDr. V. P., H., ktorou namieta porušenie svojich základných práv podľa čl. 20, čl. 46 ods. 1 a 3 a čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), ako aj práv podľa čl. 6

ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) a čl. 1 Dodatkového protokolu k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dodatkový protokol“) rozsudkom Krajského súdu v Prešove (ďalej len „krajský súd“) sp. zn. 8 Co 102/2007 z 5. decembra 2007 v spojení s rozsudkom Okresného súdu Humenné (ďalej len „okresný súd“) sp. zn. 5 C 97/2006 z 29. marca 2007.

Z obsahu sťažnosti sťažovateľa a jej príloh vyplýva, že krajský súd rozsudkom sp. zn. 8 Co 102/2007 z 5. decembra 2007 potvrdil rozsudok okresného súdu sp. zn. 5 C 97/2006 z 29. marca 2007, ktorým tento súd zamietol žalobu sťažovateľa proti Ing. M. C., H. (ďalej len „žalovaná“), o zaplatenie 350 000 Sk s príslušenstvom za prevod družstevného bytu.

Sťažovateľ namieta, že označenými rozsudkami a konaním okresného súdu a krajského súdu došlo k porušeniu princípu rovnosti zbraní predovšetkým tým, že mu nebolo doručené písomné vyjadrenie žalovanej k odvolaniu a predmetné vyjadrenie žalovanej mu nebolo poskytnuté (jeho právnomu zástupcovi) ani na pojednávaní pred odvolacím súdom, čím mu bolo znemožnené predniesť svoju záležitosť, vyjadriť sa k stanovisku protistrany, a tým ovplyvniť súdne rozhodnutie.

Podľa tvrdenia sťažovateľa *„druhostupňový súd vyjadrenie, ktorým žalovaná žiadala potvrdiť rozsudok súdu prvého stupňa ako vecne správny zobral do úvahy, a aj na základe tohto vyjadrenia prvostupňový rozsudok potvrdil. Druhostupňový súd tak potvrdil rozsudok súdu prvého stupňa bez toho, aby tento bol riadne odôvodnený, bez toho, aby som dostal odpoveď na našu argumentáciu, fakty a právne zdôvodnenie zamietnutia žaloby.“*

Arbitrárny prístup odvolacieho súdu videl sťažovateľ aj v právnom názore tohto súdu, že v danom prípade bolo povinnosťou žalobcu preukázať ním tvrdené skutočnosti, že žalovaná mu prostredníctvom matky nevyplatila žalovanú istinu. Podľa názoru sťažovateľa *„žalovaná mala dôkazné bremeno a mala jednoznačne, a nad akúkoľvek pochybnosť preukázať, že dlh splnila v zmysle § 559 Občianskeho zákonníka. Predpoklady, alebo*

pravdepodobnosť, z ktorých vychádzali súdy nestačia a nemôžu byť právnym zdôvodnením rozsudku.“.

Podľa vyjadrenia sťažovateľa tým, že „som previedol byt na žalovanú, a táto mi za tento nezaplatila, prišiel som o majetok - byt, resp. finančné prostriedky. Tým, že som bol zviazaný zaplatiť trovy konania a právneho zastúpenia, som prišiel o ďalší majetok. Súdy mi neposkytli ochranu, ale naopak rozsudkami napomohli k zníženiu môjho majetku.“.

V súvislosti s uvedeným sťažovateľ tvrdí, že označenými rozsudkami okresného súdu a krajského súdu a konaním, ktoré im predchádzalo, „bolo porušené moje právo na spravodlivé súdne konanie v zmysle Čl. 6 ods. 1 Európskeho dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd, moje právo na súdnu a inú právnu ochranu v zmysle Čl. 46 ods. 1, 3 moje právo na vyjadrenie sa ku všetkým vykonávaným dôkazom v zmysle Čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky, moje právo na nerušenú držbu majetku v zmysle Čl. 1 Protokolu č. 1 o ochrane ľudských práv a základných slobôd a Čl. 20 Ústavy Slovenskej republiky“.

Na základe uvedeného sťažovateľ žiada, aby ústavný súd deklaroval porušenie jeho označených základných práv rozsudkom krajského súdu sp. zn. 8 Co 102/2007 z 5. decembra 2007 v nadväznosti na rozsudok okresného súdu sp. zn. 5 C 97/2006 z 29. marca 2007, zrušil rozsudok krajského súdu sp. zn. 8 Co 102/2007 z 5. decembra 2007 a rozsudok okresného súdu sp. zn. 5 C 97/2006 z 29. marca 2007, vec vrátil na nové konanie a rozhodnutie a priznal mu finančné zadost'učinenie v sume 500 000 Sk, ktoré sú povinné uhradiť okresný súd a krajský súd spoločne a nerozdielne.

II.

V zmysle čl. 127 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú

Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Ústavný súd podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) každý návrh predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa, ak tento zákon neustanovuje inak.

Pri predbežnom prerokovaní každého návrhu ústavný súd skúma, či dôvody uvedené v § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde nebránia jeho prijatiu na ďalšie konanie. Podľa tohto ustanovenia návrhy vo veciach, na ktorých prerokovanie nemá ústavný súd právomoc, návrhy, ktoré nemajú zákonom predpísané náležitosti, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy zjavne neopodstatnené alebo podané oneskorene môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania.

Podľa konštantnej judikatúry ústavného súdu poskytnutie ochrany konkrétnemu právu alebo slobode v konaní pred ústavným súdom v zásade nie je prípustné, pokiaľ ten, kto má v úmysle sa jej dovolať, najprv nevyčerpal všetky účinné opravné prostriedky, ktoré sú mu dostupné v konaní pred všeobecným súdom (IV. ÚS 201/04). Namietané porušenie niektorého zo základných práv alebo slobôd, tak ako sú uvedené v druhej hlave ústavy, totiž nezakladá automaticky aj právomoc ústavného súdu na konanie o nich (napr. I. ÚS 42/00).

Ústavný súd v súvislosti s uvedeným konštatuje, že na prerokovanie tej časti podanej sťažnosti, ktorá sa týka konania vedeného okresným súdom pod sp. zn. 5 C 97/2006 a jeho rozsudku z 29. marca 2007, nie je daná právomoc ústavného súdu. Ako to vyplýva z citovaného čl. 127 ods. 1 ústavy, právomoc ústavného súdu poskytovať ochranu základným právam a slobodám je daná iba subsidiárne, teda iba vtedy, keď o ochrane týchto práv a slobôd nerozhodujú všeobecné súdy. Proti rozsudku okresného súdu bolo prípustné odvolanie ako riadny opravný prostriedok, a preto právomoc poskytnúť ochranu označeným

základným právam sťažovateľa mal krajský súd v odvolacom konaní. Tým je zároveň vylúčená právomoc ústavného súdu, čo zakladá dôvod na odmietnutie sťažnosti v tejto časti podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde.

Odlišná je situácia, pokiaľ ide o tú časť sťažnosti, ktorá sa týka konania vedeného pred krajským súdom pod sp. zn. 8 Co 102/2007 a jeho rozsudku z 5. decembra 2007.

V okolnostiach prípadu napadnutým rozsudkom sp. zn. 8 Co 102/2007 z 5. decembra 2007 krajský súd potvrdil rozsudok okresného súdu sp. zn. 5 C 97/2006 z 29. marca 2007, ktorým bola žaloba sťažovateľa proti žalovanej o zaplatenie 350 000 Sk s príslušenstvom ako odplaty za prevod členských práv a povinností k družstevnému bytu zamietnutá ako nedôvodná.

Sťažovateľ v podstate argumentuje dvojakým spôsobom. Z procesnoprávneho hľadiska namieta skutočnosť, že mu písomné vyjadrenie žalovanej k odvolaniu proti prvostupňovému rozsudku nebolo ani doručené, ani mu nebolo poskytnuté v konaní pred odvolacím súdom, čím mu bolo znemožnené vyjadriť sa k stanovisku žalovanej. Tento procesný nedostatok postupu okresného súdu a krajského súdu podľa sťažovateľa mal za následok, že druhostupňový súd potvrdil rozsudok súdu prvého stupňa bez riadneho zdôvodnenia jeho argumentácie (ktorá v danom prípade vinou súdov absentovala).

Okrem toho sťažovateľ tvrdí, že vo veci neboli vykonané všetky potrebné dôkazy týkajúce sa splnenia dlhu žalovanou, odvolací súd nesprávne posúdil povinnosť dôkazného bremena účastníkov konania (keď odvolací súd jemu uložil preukázať ním tvrdené skutočnosti, že žalovaná mu nevyplatila žalovanú istinu), rozsudky neboli presvedčivé z hľadiska kvality ich odôvodnenia vychádzajúceho iba z predpokladov alebo pravdepodobnosti (že žalovaná dlh splnila) a vysloveným právnym názorom došlo k diskriminácii (zjavnému znevýhodneniu) sťažovateľa oproti žalovanej.

V súvislosti s procesnoprávnou námietkou sťažovateľa ústavný súd uvádza, že ak sa účastník konania domnieva, že postupom a rozsudkom krajského súdu (nedoručením

vyjadrenia žalovanej k odvolaniu sťažovateľa) mu bola odňatá možnosť konať pred súdom, je na ňom, aby námietku porušenia ústavnej ochrany vyplývajúcu z ústavnoprocésného princípu o súdnej ochrane (čl. 46 ods. 1 ústavy) uplatnil na všeobecnom súde podaním mimoriadneho opravného prostriedku - dovolania podľa § 237 písm. f) Občianskeho súdneho poriadku (ďalej len „OSP“).

V tomto ustanovení (§ 237 OSP) sú taxatívne vypočítané procesné vady konania takého stupňa závažnosti, pre ktorý je dovolanie prípustné proti každému rozhodnutiu (rozsudku aj uzneseniu) odvolacieho súdu; pokiaľ sa v konaní vyskytne niektorá z týchto procesných väd, je dovolanie prípustné aj proti rozhodnutiu, proti ktorému inak tento opravný prostriedok nie je prípustný. Prípustnosť dovolania podľa tohto ustanovenia je tak založená na princípe univerzality, čo znamená, že dovolaním možno napadnúť každé rozhodnutie odvolacieho súdu bez ohľadu na povahu predmetu konania.

Podľa aplikovateľnej judikatúry ústavného súdu právo účastníkov konania na doručenie procesných vyjadrení ostatných účastníkov treba považovať za súčasť práva na spravodlivý proces. Nedoručenie vyjadrenia účastníka konania druhému účastníkovi konania vytvára stav nerovnosti účastníkov v konaní pred súdom, čo je v rozpore s princípom kontradiktórnosti konania a rovnosti zbraní ako súčasťou práva na spravodlivý proces (mutatis mutandis I. ÚS 2/05, I. ÚS 100/04, I. ÚS 335/06), a možno ho kvalifikovať ako odňatie možnosti konať súdom (I. ÚS 156/07).

Ústavný súd v tejto súvislosti poukazuje na to, že znemožnenie uplatnenia procesných práv, ktoré by inak mohol účastník pred súdom uplatniť a z ktorých by bol v dôsledku nesprávneho postupu súdu vylúčený, je vadou konania v zmysle § 237 písm. f) OSP zakladajúcou prípustnosť dovolania proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu, na ktorú vadu musí dovolací súd vždy prihliadnuť (obdobne podľa doterajšej judikatúry Najvyššieho súdu Slovenskej republiky, napr. rozhodnutie sp. zn. 5 Cdo 102/01 z 27. septembra 2001 a sp. zn. 5 Cdo 93/2000 z 25. októbra 2000).

Z uvedeného vyplýva, že medzi namietaným nedostatkom postupu krajského súdu v konaní sp. zn. 8 Co 102/2007 a jeho rozsudku z 5. decembra 2007 a odňatím možnosti konať pred súdom z hľadiska § 237 písm. f) OSP nie je taká absencia súvislosti, ktorá by vylučovala uplatnenie tejto námietky ako dovolacieho dôvodu, a tým vylúčila právomoc dovolacieho súdu. Posúdenie tejto námietky ústavným súdom v situácii, keď sťažovateľ sa neobrátil na príslušný dovolací súd, t. j. nepodal dovolanie, hoci ho podať mohol, by bolo porušením princípu subsidiarity ako sťažnostného atribútu vzťahu medzi ústavným súdom a sústavou všeobecných súdov.

Nedostatok právomoci ústavného súdu na prerokovanie sťažnosti je daný nielen v prípade, ak má sťažovateľ k dispozícii iný opravný prostriedok, ale aj vtedy ak sťažovateľ právo podať opravný prostriedok mal, avšak v zákonom ustanovenej lehote ho nevyužil.

Ústavný súd vychádzajúc z uvedených právnych záverov a skutkového stavu opísaného sťažovateľom preto jeho sťažnosť aj v tejto časti odmietol už pri jej predbežnom prerokovaní pre nedostatok právomoci na jej prerokovanie podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde.

Ďalší uplatnený argument týkajúci sa nevykonania všetkých potrebných dôkazov a nesprávneho posúdenia dôkazného bremena sťažovateľa považuje ústavný súd za zjavne neopodstatnený.

Podľa konštantnej judikatúry ústavný súd nie je súčasťou systému všeobecných súdov, ale podľa čl. 124 ústavy je nezávislým súdnym orgánom ochrany ústavnosti. Pri uplatňovaní tejto právomoci ústavný súd zásadne nie je oprávnený preskúmať a posudzovať skutkové zistenia ani právne názory všeobecného súdu. Úlohou ústavného súdu totiž nie je zastupovať všeobecné súdy, ktorým predovšetkým prislúcha interpretácia a aplikácia zákonov. Úloha ústavného súdu sa obmedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov takejto interpretácie a aplikácie s ústavou alebo kvalifikovanou medzinárodnou zmluvou o ľudských právach a základných slobodách. Posúdenie vecí všeobecným súdom sa môže stať predmetom kritiky zo strany ústavného súdu iba v prípade, ak by závery, ktorými sa

všeobecný súd vo svojom rozhodovaní riadil, boli zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne. O arbitrárnosti (svojevôli) pri výklade a aplikácii zákonného predpisu všeobecným súdom by bolo možné uvažovať len v prípade, ak by sa tento natoľko odchyľil od znenia príslušných ustanovení, že by zásadne poprel ich účel a význam (mutatis mutandis I. ÚS 382/06, I. ÚS 88/07).

Vychádzajúc zo svojej konštantnej judikatúry ústavný súd preskúmal odôvodnenie namietaného rozsudku krajského súdu, v ktorého relevantnej časti týkajúcej sa sťažovateľom uplatnenej námietky sa po konštatovaní, že „Súd prvého stupňa správne zistil skutkový stav veci...“, okrem iného uvádza:

«V občianskom súdnom konaní majú účastníci konania dôkaznú povinnosť vyplývajúcu im z ustanovenia § 120 ods. 1 O. s. p. Sú povinní nielen tvrdiť rozhodné skutočnosti, ale tvrdené skutočnosti aj preukázať. Nesplnenie dôkaznej povinnosti má za následok neunesenie dôkazné bremena.

V danom prípade bolo povinnosťou žalobcu preukázať ním tvrdené skutočnosti, že žalovaná prostredníctvom matky mu nevyplatila žalovanú istinu.

Namietané hodnotenie dôkazov žalobcom v odvolaní, odvolací súd nepovažoval za dôvodné. Hodnotenie dôkazov je vecou súdu a nie účastníkov konania. Súd prvého stupňa správne vyhodnotil jednotlivé dôkazy v súlade so zásadou voľného hodnotenia dôkazov vyplývajúcou z ustanovenia § 132 O. s. p.

Výpoveď žalobcu v priebehu konania bola rozdielna, čo smeruje k jej hodnoteniu ako nevieryhodnej. Taktiež jeho tvrdenie v odvolaní, že ďalšiu sumu 80 000,- Sk vyplatil svojej bývalej manželke A. J. pred podpísaním dohody o prevode členských práv a povinností je vyvrátené samotnou výpoveďou svedkyne A. J. učinenu pred vyšetrovacím orgánom Okresným úradom justičnej polície PZ v Humennom vo veci vedenej pod č. OÚJP-265/20-2003, v ktorej potvrdila, že k ďalšej výplate sumy 80 000,- Sk došlo asi po mesiaci od prepisu bytu.

Za nepravdivé považoval odvolací súd tvrdenia žalobcu o tom, že svedkyňa A. C. vypočutá v trestnom konaní nikdy netvrdila, že by vyplatila za byt žalobcovi nejakú sumu. Na č. l. 32 vyšetrovacieho spisu svedkyňa A. C. doslovne potvrdila, že „T. J. vyplatila dohodnutú sumu 300 000,- Sk a to v byte v kuchyni“.

Naviac aj zo samotnej dohody o prevode členských práv a povinností vyplýva, že sa účastníci finančne vysporiadali medzi sebou (článok V. dohody, č. l. 3 spisu).

Odvolací súd sa stotožňuje so záverom súdu prvého stupňa aj v tom, že je len logickým záverom, že k odovzdaniu peňazí došlo pred podpisom dohody o prevode členských práv a povinností a pred odovzdaním kľúčov od bytu, čo korešponduje aj so zvyklosťami vyskytujúcimi sa pri takýchto prevodoch. Žalobca nepreukázal svoje tvrdenia a žalovaná uniesla dôkazné bremeno o plnení, a preto odvolací súd nepovažoval odvolanie žalobcu za dôvodné.»

Podľa názoru ústavného súdu nemožno argumentáciu krajského súdu, aj s prihliadnutím na dokazovanie vykonané v konaní pred súdom prvého stupňa (tak ako to vyplýva z príslušnej časti odôvodnenia rozsudku okresného súdu sp. zn. 5 C 97/2006 z 29. marca 2007), považovať ani za arbitrárnu, ani za zjavne neodôvodnenú. Záver krajského súdu o tom, že došlo k finančnému vysporiadaniu účastníkov z dohody o prevode členských práv a povinností, nemožno považovať za ústavne neakceptovateľný. Z rovnakého dôvodu nemožno mať potom z ústavnoprávneho hľadiska výhradu ani voči ďalšiemu záveru, podľa ktorého sťažovateľ ako žalobca v konaní nepreukázal svoje tvrdenia a žalovaná uniesla dôkazné bremeno o plnení.

Na základe uvedeného ústavný súd sťažnosť sťažovateľa odmietol ako celok už pri jej predbežnom prerokovaní, a to v celom rozsahu namietaného porušenia sťažovateľových práv podľa označených článkov ústavy, dohovoru a dodatkového protokolu.

Z uvedených dôvodov rozhodol ústavný súd tak, ako to je uvedené vo výrokovej časti tohto rozhodnutia.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 30. októbra 2008